

TURSTI
SEM
HESBY
LENSBERG

HISTORISK VANDRING
PÅ KULTURSTIER

Tursti Sem – Hesby - Lensberg

HISTORISK VANDRING PÅ KULTURSTIER

Tid med turgangfart ca. 1 time

Semsbyen

Stasjonsbyen Sem oppstod etter at jernbanen gjennom Vestfold (Grevskabsbanen gjennom Jarlsberg og Larviks amt) ble bygget og åpnet i 1881. Stedet utviklet seg da med næringsliv, butikker, boliger, flere veier mm. Før var det bare bondegårder, et par møller og fengsel i nærheten. Jernbanestasjonen på Sem ble på en måte starten og kjernen i utviklingen her. Se boka «Fra Buskerøa til Semsbyen».

Navnet «Sem» kommer av norrønt «Sæheimr», som betyr «Hjemmet ved sjøen», og var det gamle navnet på Jarlsberg hovedgård (Sem kongsgård).

I SEM BO-OG SERVICESENTER

Senteret som stod ferdig i 2004 , tilhører Tønsberg kommune. 38 leiligheter leies ut til beboerne.

Adressen er Temsengen 18, gbnr 42/102.

Anlegget er bygget på tidligere jorde fra Aulerød. Oppvarming skjer fra flisfyrt sentral (+ el.strøm), sammen med Sem skole og Aulerød barnehage.

Det gis mange service- og aktivitetstilbud, en stor kafeteria tilbyr mat. Hjemmetjenesten holder også til i bygget. Parkering gratis på plassen utenfor.

Semsløkka barnehage

I utsikten mot vest ligger den private barnehagen med adresse Temsengen 22 , gbnr 42/103. Eier er Tønsbergkirkenes barnehager AS. Anlegget er bygget på tidligere jorde fra Aulerød, og ble åpnet i 2006. Barnehagen har 5 avdelinger med plass til 76 barn. En bål plass i nærheten er til almenhetens disposisjon, godkjent av Tbg. kommune.

2 SEM SKOLE

Sem skole ble bygget på tomt (14 da) leid fra Jarlsberg hovedgård. Årlig symbolsk leie i 99 år var kr. 80, som ble ettergitt for å brukes til skolehage og evt. bibliotek. Skolen ble tatt i bruk i 1913 med 167 elever, og erstattet Manum og Grette skoler. Byggmester Johan Anton Hansen Holth, Lensberg, tegnet og stod for byggingen. Opprinnelig var det 2 lærerleiligheter (2.etg.) og 3 lærerinneleiligheter (3.etg.) i skolebygningen. Av skoletomta ble 10 da stilt til disposisjon til dyrking for førstelæreren, som en del av lønna. Det hørte også med låve og fjøs nord for hovedbygningen. Skolen inneholdt

både skolekjøkken (2.etg.) og sløydsal (3. etg.). Sem skole fikk elever fra Jarlsberg skole da denne ble nedlagt i 1939. Da ble lærerleilighetene i 2. etg. bygget om til 3 klasserom. Høsten 1944 måtte skolen flytte ut, da tyskerne skulle bruke lokalene som bolig for russiske arbeidere som hadde flyktet fra Stalins Sovjetunionen. De bygget Jarlsberg flyplass. Undervisningen på Sem fram til våren 1945 måtte foregå på Menighetshuset og på Sæheim-lokalet. I 1958 hadde Sem skole 13 klasser med 270 elever i 1.-7. klasse. Stor utbygging med murblokka kom i 1960. Den inneholdt sløydsal og festsal (underetg.), 2 klasserom, håndarbeids-sal, lærerværelse og kontor (1.etg.), skolekjøkken og naturfagsal (2.etg.). Da skolen fikk gymsal (nå Samfunnssalen) på 1960-tallet, ble den da frittliggende sløydsalen revet. Materialene ble solgt til inntekt for Sem skoles musikkorps, som ble startet 1963. Etter hvert kom nye utbygginger i flere trinn. Idrettshallen ble bygget 1985. Seinere kom flere klasserom , paviljongen («midlertidig» Moelvenbrakke) og småskoleavdelingen med SFO. Boltreplassen ute er nå sterkt utvidet, bl.a. med ballbinge og stor grasslette. Sem skole hadde ungdomstrinn 1978 – 2012, og var 1-9 (1-10) skole i mange år, med opptil ca. 420 elever. Ungdomsskoleelevene fra Sem ble så

overført til Byskogen u.skole, og går nå på Vear ungdomsskole. 1-7 skolen på Sem har ca. 240 elever.

3

GRØNNVOLL

Tidligere gårdsbruk (gbnr 43/34,37) med tun ved krysset Temsengen / Gml. Ramnesvei, som ble utskilt fra Aulerød (Døvle) og var i drift fra 1921. I 1922 ble ca. 8 da av grunnen solgt til idrettsplassen (Sem Idrettsforening). I 1945 hadde gården 40 da dyrket jord og 20 da skog. Her var hest, kuer, griser og høns. I dag står det et lite rødt uthus her, med bl.a. et gammelt dueslag.

Grønnvoll framhus ca. 1947

3

SEM FENGSEL MED FENGSELSJORDET

Sems arresthus ble bygget i 1843, lenge før Semsbyen ble til. Den nå fredede trebygningen ut mot Semsbyveien kom først, med 8 arrestrom i 2.etg. Dette huset ble også brukt som tinghus og til offentlige møter i 1.etg. Et uthus på stedet hadde stall, fjøs, låve og lade. Utvidelse i 1851 ga lokaler for Sems Tvangsarbeidshus, med steinplukking og håndverksarbeid for de anbragte. I 1860-årene kom en murbygning med 8 celler. Arealet, tilsammen 30 da inkl. Fengselsjordet, ble leiet fra Jarlsberg hovedgård. En vaktmester forestod den daglige driften. Han bodde på det småbruket som seinere tilhørte gartner Franck (del av Sameia). Ny fengselsbygning ble oppført 1927-1928. Flere navn på anlegget : Sem hjelpefengsel (1905-1924), Forpleiningsanstalt for sinnssyke (1924), Sem tvangsarbeidshus og pleieanstalt (fra 1928), Sem krets fengsel (fra 1954). Nå : Sem fengsel, Kriminalomsorgen region sør, med 62 soningsplasser for menn, adr. Semsbyveien 104. Dette er et høysikkerhetsfengsel for varetekt og kortere opphold. Fine produkter fra de innsattes snekkerverksted kan kjøpes i utsalget ved Gml. Ramnesvei.

Fengselsjordet strakte seg fra fengselsområdet nord-vestover langs (gml.) Ramnesveien fram til

der sveitervillaen (27/3) ved bussterminalen står, og var omgitt av et høyt gjerde. Her arbeidet de innsatte med bl.a. stein- og potetplukking. En del av området er nå omdisponert til ny E-18 og ekspressbussterminal.

4 ARKEOLOGI PÅ FENGSELSJORDET

I forbindelse med byggingen av E-18 ble det i 2009 foretatt arkeologiske undersøkelser på fengselsjordanet. Man fant spor etter flere gravhauger (ca. 6 stk) og spor etter bl.a. et stort langhus (ca. 300 m², bredde ca. 10 m)) fra folkevandringstid ca. år 500 e.Kr. (før vikingtid) . Husets størrelse indikerer

To gravhauger fra før vikingtid, brente fotgrøfter

Stort langhus, ca. 300 m², med rund gavl.

Fotos Arne-L. Rossebø

eierens økonomiske og politiske makt, og det har muligens tilhørt et lokalt høvdingsete e.l. Huset har vært bygget med tidens typiske «grindkonstruksjon», og på et tidspunkt brant det ned. Det er også funnet spor etter pløying med ard på området.

4

AULERØD

Askjems gård var eget gårdsbruk med 50 da jord, gbnr. 43/7. Driftsbygningen rommet i mange år Eik & Hausken maskinforretning, seinere Traktorhuset. Nå er div. andre firmaer leietakere her. Våningshuset er fortsatt intakt. Gårdsnavnet

ble i 1399 skrevet Aulinærudi, i 1593 Wlenrød, i 1723 Ullenrød. Alle gårdene på Sem med navn Aulerød (Gnr 43) tilhørte St. Olavs kloster i Tønsberg (1399), etter reformasjonen krongods under kongen. I 1667 var det ett leilendingsbruk, 1723 2 selveierbruk, i 1905 16 matrikulerte bruk.

Aulerød, foto 1945

5

TAU-ANLEGGET MED PUMPESTASJON

«Tønsbergfjordens avløpsutvalg» ble etablert tidlig på 1970-tallet av Tjøme, Nøtterøy, Tønsberg, Sem, (+Stokke) kommuner. Avløpsrør med pumpestasjoner fører avløpsvann til renseanlegget på Vallø, som ble bygget 1975-1980. Nå heter det «Tønsberg renseanlegg IKS», drevet av Færder og Tønsberg kommuner. Kloakkslam fra Vallø kan brukes som gjødsel i landbruket, etter en omdanningsprosess. Renset vann slippes ut i fjorden utenfor Vallø.

Turstien følger veien langs støyskjermen sørøst for E-18 mellom Aulerød og Tem.

6

FERISTER OG GANGBRU

Det er 2 ferister i området nær elva, den ene foran gangbrua. Husdyr med klauver tør ikke gå over, og det hindrer dem i å ferdes der de ikke skal. Turstien går i en skarp sving i området mellom feristene. Gangbrua over elva, under E-18, er bygget med tanke på denne turstien, samtidig med E-18 utvidelsen i 2014. Turstien følger støyskjermen videre på nordvestsida av E-18 fram til Andebuveien.

6

MERKEDAMSELVA

Elva har sitt utspring fra Merkedammen i Høyjord. Den renner gjennom landskapet fram til Åmine i nordenden av Låhnegårdene, der den møter Storelva fra Ramnes. Sammen renner de ut i fjorden på Ilene ved Jarlsberg travbane, nå med navnet Aulielva. Dette er Vestfolds nest største vassdrag. Vannføringen kan variere mye med nedbørforhold gjennom året. Elva er ganske rik på fisk, mange arter, også laks og sjørret. De seinere årtier har bestanden av bever øket betraktelig.

7 ANDEBUVEIEN

Veien fra de indre bygder ble utvidet fra ridevei til kjørevei ved slutten av 1700-tallet. Antakelig fulgte den omtrent nåværende trasé Arnadal-Kværne-Tveitan-Hesby-Tem, og så fram til «Buskeroa»

Militært kart fra 1805

nord for Laskenhavna. Se også kart fra 1875 s. 32. Veien gikk da kanskje i bue noe nærmere elva. Andebuveien ble kraftig utbedret og fornyet i 1893. Man bygget ny trasé fra Tem til «Harryhjørnet» på Sem med ny bro ved Tem. Tembrua ble skiftet ut igjen i 2009. Nå krysser Andebuveien over E-18 med to store rundkjøringer ved Hesby.

8

HESBY-GÅRDENE

Navnet betyr «Hestegård». Mange gårder har navn Hesby : Nedre Hesby (gnr 40), Mellom Hesby (gnr 38), Nordre Hesby (gbr 39). Flere ulike eier- og brukerforhold gjennom historien. Man kan følge Hesbygårdenes historie tilbake til år 1398. I eldre tider var gårdene kirkegods med leilendinger, seinere krongods (kongen), og på 1600-tallet dels adelsgods tilhørende Preben von Ahnen. Mellom Hesby var ett leilendingsbruk i 1667, 4 selveierbruk i 1835, og 7 matrikulerte bruk i 1905.

8

ARKEOLOGI PÅ HESBY

Utdrag av omtale

Hesby Nordre, 39 / 7 og 10

Eksempel på funn : Brønn, graver – 1 med sverd, brente og ubrente bein, metallgjenstander, ildsteder, kokegrop, dyrkingsspor datert til romertid 20-250 e.Kr.

I forbindelse med utbyggingen av E18 på strekningen Gulli-Langåker, foretok Kulturhistorisk Museum en utgravning av en brønnkonstruksjon, som ble funnet i forbindelse med fjerningen av det eksisterende støyvern langs veien på strekningen ved gården Hesby. Ved undersøkelsen, som foregikk over syv dager, ble det dokumentert og utgravet en brønn, som ble dendrokronologisk datert til renessansen (1630–1632 e.Kr.). Ved undersøkelsen ble det også tatt ut en prøve til C14-datering. Denne ga resultat til tidsrommet 1450–1640 e.Kr. (350 ± 30 BP). Dateringene gir en sikker tidsangivelse av tømmeret til 1630-tallet. Prosjektleder var Lars Erik Gjerpe

I området har det trolig ligget 3-4 gravhauger fra vikingtid. Det som er funnet (2010), er restene av en båtgrav, der bare deler av kjølen var igjen,- samt et par graver som har vært plyndret. Men det er også funnet en helt intakt grav. Det skjer sjelden, for gravrøverne har vært effektive de fleste steder.

I denne graven har man foreløpig funnet rester av den døde, først og fremst tenner. Men man har også funnet personlig utstyr som den døde har fått med seg.

Et relativt godt bevart jernsverd ligger der, ei gul glassperle - og i beltet hadde den døde restene av ei slags veske inneholdende et bryne (trolig til sverdet) og et stykke flint som kunne brukes for å lage ild.

– Og over den døde har det ligget en hest. Det var ganske vanlig å legge et dyr, gjerne en hest, i graven sammen med den døde. I dette tilfellet har de stykket opp hesten for å få plass til den.

Høsten 2009 fant arkeologene en brønn fra Romertida i nøyaktig samme område, så her har det trolig bodd folk i lange tider. Man ser på området som arkeologisk viktig.

Nå (2009) har arkeologer funnet en brønn som er mellom 1600 og 2000 år gammel, nesten intakt nede i leira. Brønnen er laget i et flettverk av greiner fra bjørk og einer, og leira gjør at den har holdt seg så godt, forteller utgravingsleder Martin Gollwitzer. Dermed blir treet beskyttet mot surhet og annet som kan bryte ned treverket.

Gollwitzer regner med at brønnen har vært omkring tre meter dyp.

I bunnen av brønnen ble det blant annet funnet deler av en kvernstein laget av larvikitt, og rester av en bøtte. Da vi var på stedet ble det funnet rester av treverk med

tau på som også kan ha vært en del av brønnen. Det er dessuten funnet andre brønner i dette området, men de er ikke så godt bevart.

Funnene i området der brønnen ligger bærer preg av at dette kan ha vært en arbeidsplass for håndverks-aktiviteter.

Det har vært jobbet med snekring her, og vi har funnet en ovn som ikke har vært brukt til matlaging. Videre analyser av den kan fortelle oss mer om hva den kan ha vært brukt til.

Rett sør for dette området er det funnet spor av stolpehus. Arkeologene antar derfor at bostedene og arbeidsplassene har ligget atskilt.

Gollwitzer : Etter to sesonger med utgravinger her tror jeg vi har et fantastisk vitenskapelig materiale som kan gi oss økt forståelse av tidligere aktivitet her.

Resultatet av utgravningene og analysene gjør det mulig å rekonstruere gården Hesbys historie fra sein bronsealder til vikingtid.

8

BERGANS SLAKTERI

Dette var et privat drevet slakteri på gården Nordre Hesby, gbnr 39/7. Oddvar Bergan slaktet her bl.a. griser og storfe, som ble hentet på gårdene med hans egen lastebil. Virksomheten var i drift 1953 – 1972.

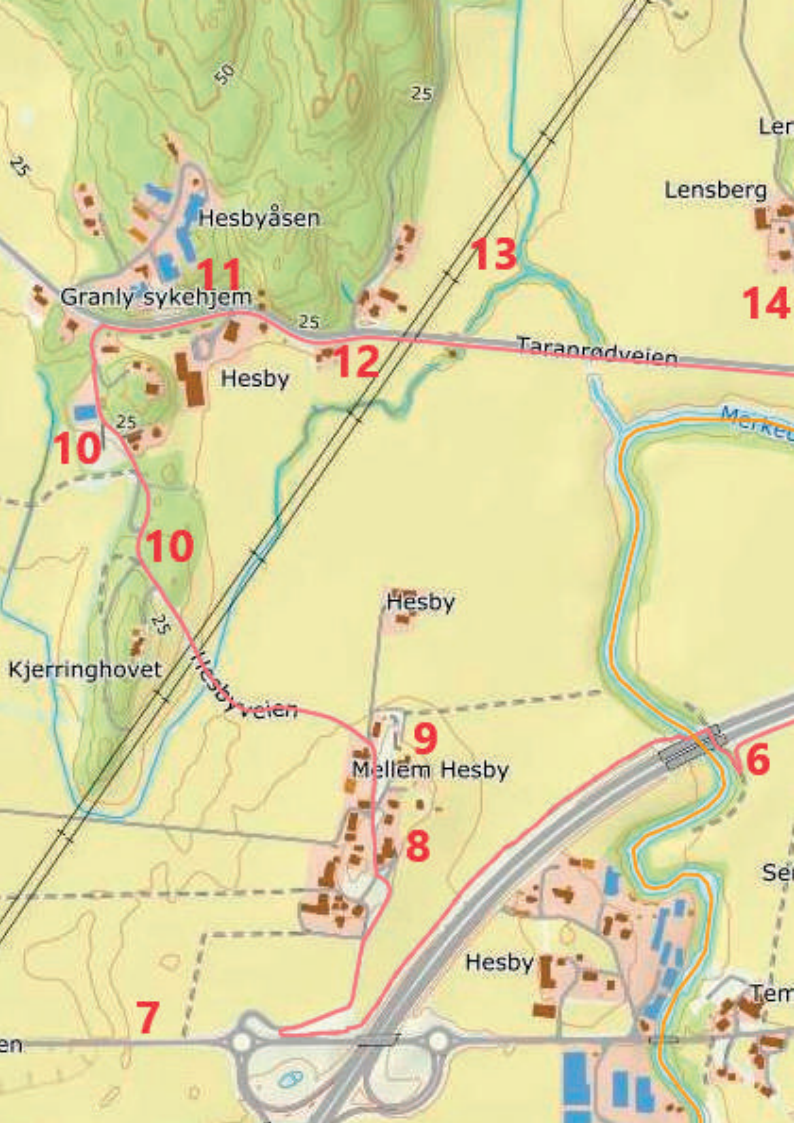
9

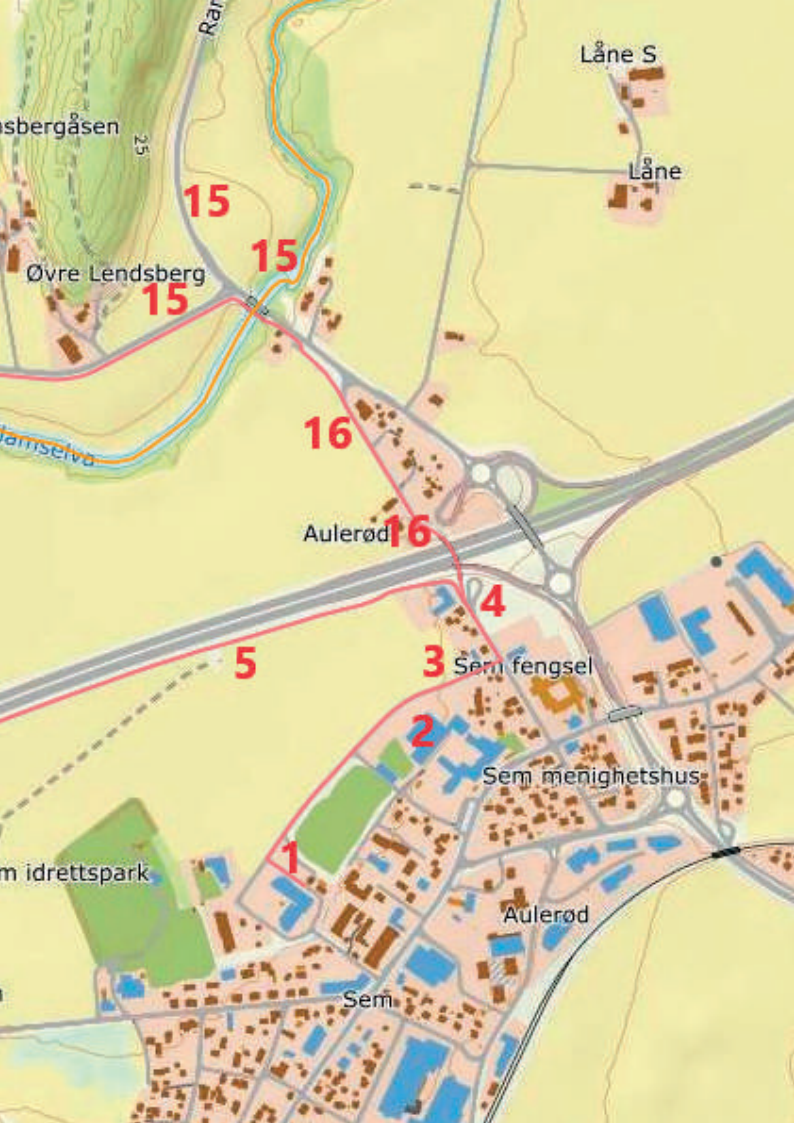
TYSKE FORSVARSSTILLINGER PÅ HESBY

Den tyske okkupasjonsmakten mente at de allierte kom til å gå til invasjon i Norge for å befri landet. Tyskerne gjorde omfattende forberedelser til å hindre dette, bl.a. i Vestfold og Tønsbergområdet. På jordet mellom Hesbyveien 8 og Andebuveien var det bygd skytestillinger vendt mot sør og vest. De er ikke synlige idag. Derimot er en ganske intakt skytestilling sprengt ned og murt opp på fjellknausen ved veien tvers overfor våningshuset til Hesbyveien 18. (Dette er på privat grunn). Skyteretningen er mot vest. Her kunne skuddene ha gått like over hodet på oss om vi gikk på veien i de tider. På Tveitanåsen ble det også på-

Skytestilling på Hesby, foto : Arne-L. Rossebø

Skytestilling på Hesby, foto: Arne-L. Rossebø

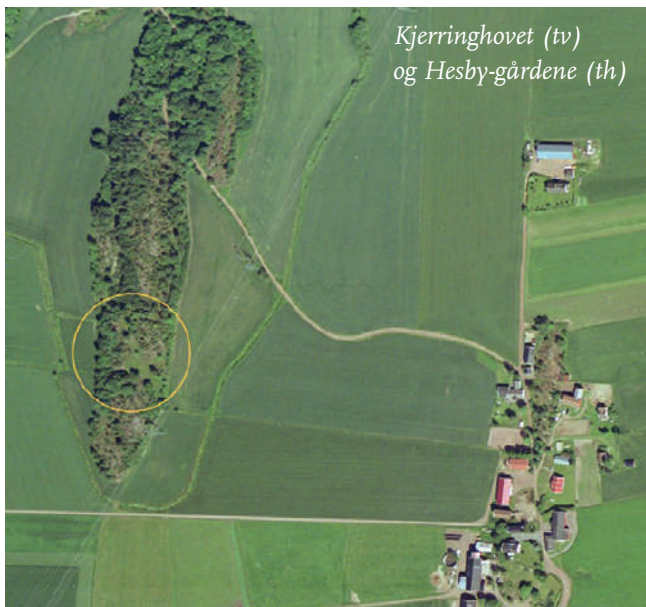

Rombeporfyr

begynt bygging av forsvarsanlegg. Tyskerne anså Andebuveien og områdene rundt som strategisk viktig. Berggrunnen på Hesby Mellom består av rombeporfyr, som utenom Oslofeltet er en ganske sjelden bergart i verden.

IO KJERRINGHOVET

Navnet Kjerringhovet kan ha forbindelse med at det har vært et religiøst kultsted der i norrøn tid. Stedet er en fin høyde i landskapet, der mange har likt å ferdes. Herfra er det flott utsikt mot Tveitan og «Børjer'n», der det var en bygdeborg oppå fjellet for kanskje 1500 år siden. Det går en sti over marka til «Børjer'n». På Kjerringhovet har lokalbe-

Kjerringhovet. Foto: Erik Hesby Johnsen

folkningen samlet seg til fest og moro, bl.a. ble det feiret St.Hans her fram til på 1970-tallet, der det er/ var ei åpen rund slette slette (gul sirkel på bildet).

IO FANEBUST MASKIN AS

Dette er et firma som utfører maskin- og anleggsarbeid , og som produserer og leverer treflis til fyring / oppvarming. Her er produksjonslokaler og stort utendørs tømmerlager. Tidligere var det her et utendørs lager for jordbrukskalk, tilhørende Arthur Bergan.

II GRANLI

Stedet tilhører SiV, Sykehuset i Vestfold, med adresse Taranrødveien 47.

Først ble det kalt Granli helseheim, til isolasjon av smittefarlige syke med tuberkulose i Vestfold fylke (Jarlsberg og Larviks Amt). Bygninger ble oppført 1914-15, tegnet av byggmester Holth, Lensberg. Åpningen var 1. aug. 1915. Finansieringen ble ordnet med midler tildelt amtet fra brennevin-samlagenes overskudd (kr. 60.000). Granli var Vestfold fylkes pleiehjem for mannlige sinnssyke fra 1942, tilknyttet Lierasylet. Seinere har det kommet omfattende utbygginger med flere avdelinger. Granli inneholder nå :

Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse
 Psykiatrisk langtidspost
 Psykiatrisk sikkerhetspost
 Rus- og psykisk lidelse poliklinikk, Vestfold (ROP)

II HESBY NORDRE

Taranrødveien 38. «Stall Omli ridesenter og rideskole» ble etablert i 2019 (tidligere «Stall Hesby»). Her ble ridehall bygget i 1997. Det tilbys ridekurs, sommerleir, oppstalling, og salg av hester

og ponnier. Hele området Nordre Hesby var i 1667 ett selveierbruk, 1835 4 s.e.bruk, 1866 7 s.e.bruk, og 1905 12 matrikulerte bruk.

I2 GRETTE SKOLE

Skoleloven av 1860 krevde faste skoler med skolehus inkludert lærerbolig. Tidligere gikk elevene i den såkalte omgangsskolen, hjemme på gårder i kretsen. Grette skole ble bygget i 1867, med ett

Grette skole, nå privatbolig

klasserom og lærerleilighet (3 rom og kjøkken). Det hørte også til dyrkingsjord for læreren, 11-12 mål (da). Grette skole var 2-delt med 45 elever i 1898. Det vil si at elevene var inndelt i to grupper : småskolen og storskolen. Skolekretsen rundt Grette skole var (fra 1890): Kjær, Vermelid, Pande, Grette, Låhne, Lensberg, Skollerød, Rygg, Bekkevar, Taranrød, Smidsrød, Tollerød og Hesby. Skolen ble nedlagt og solgt da Sem skole ble etablert i 1913.

I2 HESBY NORDRE

Gården med gbnr 39/4 har 110 da innmark. Tidligere var det minkfarm her tilhørende Fridtjof Løke.

I3 HØYSPENTLINJE

Fra Tveiten trafo i Undrumsdal sørover via Borgeskogen og Sandefjord by går strømlledningene i luftstrek og leverer sin energi til et stort område. Spenningen på linja er 132 kV (132000 volt). Dette er 575 ganger så høy spenning som husholdningsstrøm med 230 V. Det er også ei linje i nærheten med 66 kV.

Skytebane Tønsberg skytterlag

Fra Taranrødveien har vi utsikt til Lensberg skytebane, som ble tatt i bruk 1860. Skytedistansene er 100m og 300m, tidligere også 600m og leirduebane. Det er nylig etablert en liten pistolskytebane her.

I4 LENSBERG-GÅRDENE, ØVRE OG NEDRE

Gnr 29 og 30. I middelalderen var området kirke- og klostergoods, seinere med varierende eierforhold fram til gårdene ble selveierbruk på 1800-tallet.

Historien kan følges fra år 1398, da ble navnet skrevet Læænsberghi, seinere Lennßberrigh.

Tyske forsvarsstillinger på Lensberg

Skytestiling Lensberg, fotos: Arne-L. Rossebø

På en åkerholme rett nord for Lensberggårdene er det en tysk skytestilling fra 2. verdenskrig. (jfr. Hesby). Den ligger på privat grunn et stykke fra turstien, men er intakt fortsatt idag. Det var også 3 tyske forsvarsstillinger på Lensbergåsen like ved.

15 LENSBERGBAKKEN

Her har det vært mye aktivitet om vinteren når det er snø. Passe bratt og fin ski- og akebakke. Sem skole har hatt mange aktivitetsdager her, og mange har brukt bakken på fritida. Som kjent sier loven at det er tillatt å ferdes til fots på innmark (jorder) når

det er snødekke eller tele i bakken, i perioden 15.10 til 30.4, og skader på jord og vegetasjon ikke kan oppstå.

15 LENSBERG MØLLE

Kvernbruket tilhørende Øvre Lensberg gård er kjent fra tidlig på 1700-tallet. I 1770 var det 3 sammalingskverner og en siktmølle ved elva her. I tiden 1772-1900 hadde gården også et sagbruk. Eget elektrisitetsverk til drift og lys i mølla og på gården ble bygget i 1905. Lensberg mølle brant ned siste gang i 1956. Mølledammen er fortsatt å se på stedet, og grunneierlaget har bygget en fiske-

Lensberg mølle

passasje (også kalt fisketrapp) på vestsiden. Her går det opp laks og sjørret. Møllebygningen lå omtrent på det stedet fiskepassasjen er plassert. Møllerens bolig, Møllerstua, er det røde huset som ligger på motsatt side av elva.

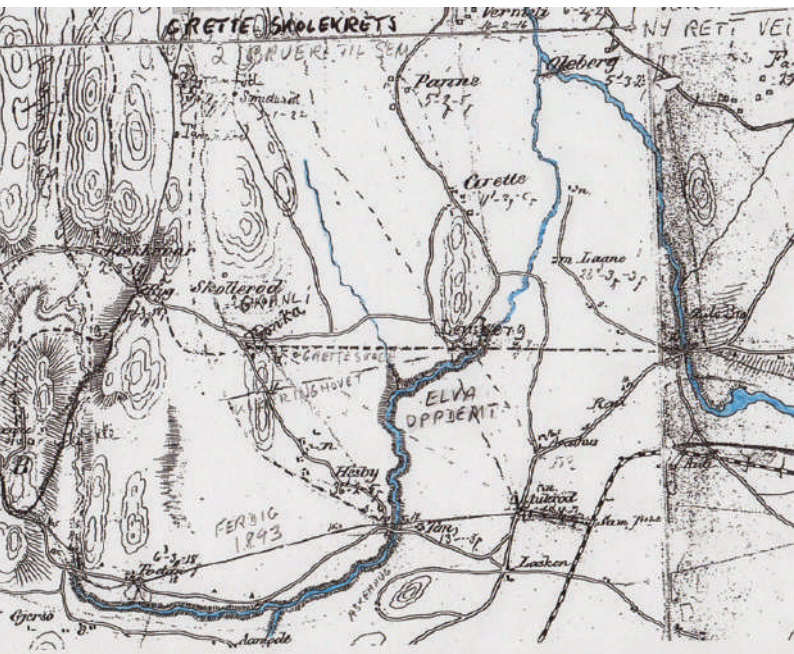
Mærkedamselv bro, foto ALR

Fiskepassasje Lensberg, foto ALR

15 RAMNESVEIEN

Veien fra Aulerød til Ramnes sentrum ble bygd 1905, med bro over Merkedamselva ved Lensberg. Tidligere hadde veien til Ramnes en annen trasé. I 1907 bygde man også veien fra Lensberg til Rygg.

Kart fra ca. 1875, viser veier, også med planlagt ny vei til Andebu

I6 BOLIGER, TOMTER UTSKILT FRA LÅHNE

Rekken av 5 tomter med villaer langs Gml. Ramnesvei er opprinnelig utskilt fra gården Mellom-Låhne gnr. 27.

I6 SAMEIA

Dette var et stort område med felles «havn» (sannsynligvis beite for husdyr), som tilhørte gårdene Tem, Aulerød, Låhne og Auli. Arealet ble fordelt til hver gård i 1821. Det ligger for det vesentlige sør for Gamle Ramnesvei.

I6 GARTNER FRANCK

Småbruket kalt Sameia ble kjøpt av arrestforvalter/vaktmester ved Sem fengsel Anders Winge i 1852. Kittil Nilsen overtok seinere jobben og eiendommen, og bodde her med 15 barn. Han og kona døde av influensa og ble begravet samme dag i 1890. I 1913 kjøpte gartner Johan O. Franck eiendommen, og drev gartneri med drivhus, som ble overtatt av sønnen Harald. Småbruket var på 25 dekar, nå betydelig mindre. Drivhuset er borte, våningshuset og låven står fortsatt.

I6 BUSSTERMINAL FOR EKSPRESSBUSSE

Her er det parkeringsplasser for personbiler tilhørende folk som vil bruke kollektivtrafikk på reisen videre. Således kan terminalen betraktes som et godt miljøtiltak.

I6 E-18

Tidligere gikk E-18 gjennom Sem sentrum. Økende trafikk medførte tilhørende ulemper, og Semsbyen ble kjent som en «flaskehals» på hovedveien. Tungtrafikken ga stasjonsbyen ubehageligheter som mye støy og trafikkproblemer. Semsbyen ble etablert etter at Vestfoldbanen med stasjon kom i 1881, og bebyggelsen ble etter hvert for en stor del lagt langs hovedveien, tidligere med navn som Raveien, Sørlandske hovedvei, Riksvei 40, E-18. Nye E-18 forbi Sem ble åpnet i 1990, utvidet til 4 felt 2014. Selv med støyskjermer på begge sider forårsaker hovedveien fortsatt betydelige støyulemper i områdene rundt. Likevel vil nok mange mene at tettstedet har «blomstret opp» etter at tidligere E-18 har blitt til Semsbyveien. Gangbrua over E-18 krysser der Ramnesveien tidligere gikk, og binder nå sammen Gamle Ramnesvei. På gangbrua er det kjøreforbud for motorkjøretøyer.

Kilder:

Fra Buskeroa til Semsbyen (Erling Eriksen 1989)
 Bygdebok for Sem og Slagen (1945 , 1959 , 1963)
 Norske gardsbruk Vestfold II (1947)
 Norske gardsbruk Vestfold, Sem (2020)
 Festung Vestfold 1940-1945 (P.E.Olsen-Rune Sørli 2016)
 NRK Vestfold nettsider 22.9.2009 , 26.8.2010
 (Beskrivelse av resultat av arkeologisk undersøkelse på Hesby)
 Veien gjennom Vestfold – E18 (2007)

Les mer på Internett :

Gårdshistorien (1945)

http://www-bib.hive.no/tekster/sem_slagen/gaardshistorier

Kulturhistorien 1 (1959)

http://www-bib.hive.no/tekster/sem_slagen/kulturhistorie2_1/innhold.html

Kulturhistorien 2 (1963)

http://www-bib.hive.no/tekster/sem_slagen/kulturhistorie2_2/index.html

Fra Buskeroa til Semsbyen (1989)

<http://www-bib.hive.no/tekster/tunsberg/buskeroa/index.html>

Kulturminnesøk (Riksantikvaren)

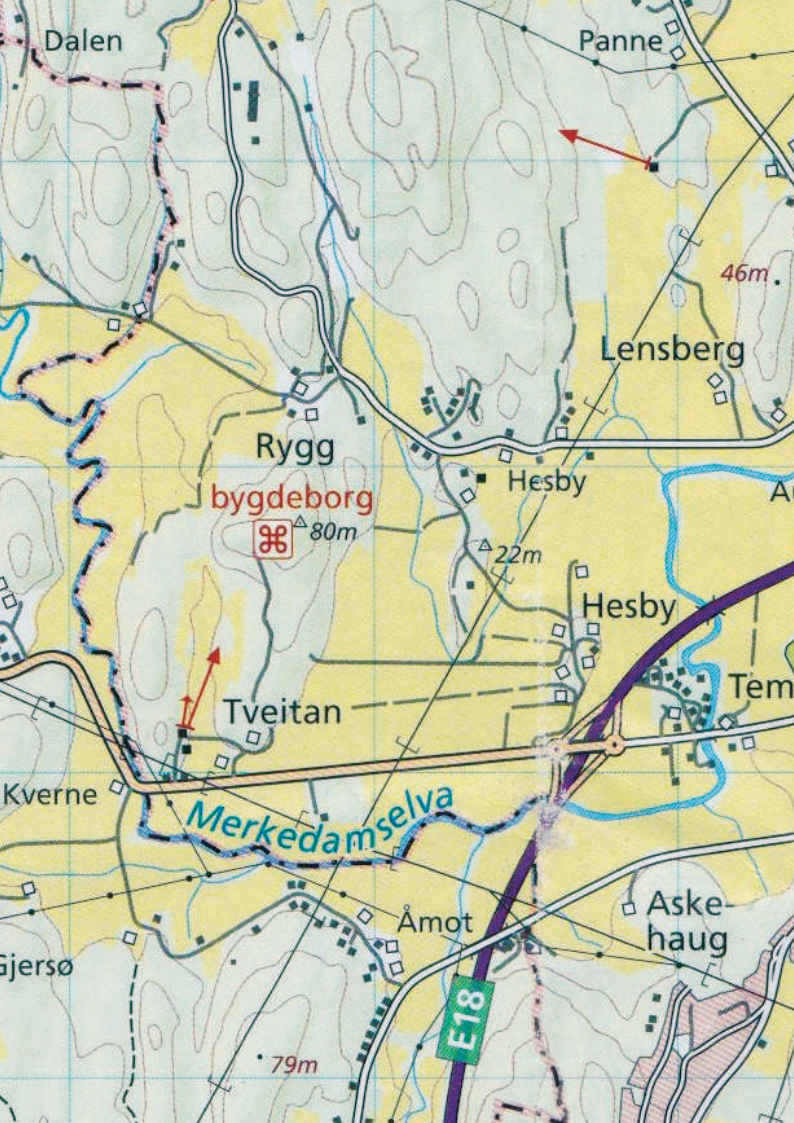
<http://www.kulturminnesok.no>

Kart kulturminner – nyere tid

<https://kart.tonsberg.kommune.no>

Velg : Vestfoldkart > karttype > område > målestokk > osv)

*Vi anbefaler også turen Aker – Manum – Hogsnes
 med tilhørende turhefte.*

[illegible]

Sem Grunneierlag Tønsberg kommune

TEKST OG REDAKSJON: ARNE-LAURITS ROSSEBØ
2021

Trykk: Cicero Digital og Grafisk AS

www.tonsberg.kommune.no